

KULTURNO NASLEĐE VOJVODINE

www.vojvodinaonline.com

Turistička organizacija
Vojvodine
Srbija

SADRŽAJ

1. Arheološka nalazišta 2

2. Dela sa spomeničkim i umetničkim vrednostima 4

3. Prostorno kulturno-istorijske celine 8

4. Znamenita mesta i spomen obeležja 16

5. Folklorno nasleđe 18

6. Manifestacione vrednosti 20

7. Ustanove kulture 23

Turistička organizacija Vojvodine

Bulevar Mihajla Pupina 6/IV - 21000 Novi Sad - Srbija
Tel.: +381 (0)21 452 910, +381 (0)21 472 05 08, Fax: +381 (0)21 420 758
office@vojvodinaonline.com | www.vojvodinaonline.com

UVOD

Kultura i bogato kulturno nasleđe određenih područja postali su značajan činilac koji utiče na vitalnost konkurentnosti ukupnog turističkog proizvoda neke zemlje. U razvijenijim zemljama sveta, kulturni i gradski turizam, turizam događaja i delatnost kulturnih ustanova, jedan su od osnovnih nosioca izražene konkurentnosti na kojoj se zasniva i prepoznatljivost zemlje kao turističke destinacije.

Kulturna ponuda je nezaobilazan i bitan deo moderne turističke ponude, bez koje se ona više ne može ni zamisliti. Kulturni turizam se definiše, prema Svetskoj turističkoj organizaciji (WTO), kao „kretanje ljudi zbog osnovnih kulturnih motivacija, kao što su studijske ture, umetničke i kulturne ture, putovanja na festivale i druge kulturne događaje, obilazak istorijskih mesta i spomenika, putovanja zbog učenja prirode, folkloru ili umetnosti i hodočašća. U ovom turizmu se zadovoljavaju potrebe za različitim kulturnim iskustvom i traženjem mogućnosti za povećavanjem kulturnog znanja, iskustva i susreta“ (WTO, 1995).

Svojim svojstvima, kulturna dobra su sastavni deo života čoveka, utiču na njegovu kulturaciju i obogaćenje duhovnosti. Kao takva, kulturna dobra su nezaobilazni deo turističkih kretanja kao deo sociokulturnog i prostornog fenomena.

Obično se kaže „Osoba koja ste, je sinonim za mesto u kojem ste odrasli“. Svi imamo „ličnu geografiju“, što znači da smo manje ili više nesvesno usvojili iz našeg okruženja šta jedemo, šta pijemo, kako govorimo, kako se oblačimo, kako živimo. Sve ove stvari čine kulturno nasleđe pojedinca. Sa druge strane skale imamo dobra kao što su Velike piramide u Gizi ili Veliki kineski zid, koji su proglašeni za svetsku baštinu i nisu više nasleđe lokalnog stanovništva, već celog čovečanstva. Između ovih strana se nalazi kulturna baština u različitim formama i oblicima, vredna zaštite i brige.

Kulturna dobra su važne turističke atrakcije i jedan od glavnih motiva za izbor određene destinacije od strane turista....

Danas, značaj kulturne baštine raste u svetu. Baština predstavlja identitet lokalnog stanovništva, a u isto vreme fascinira i privlači posetioce. Shodno tome, kulturni turizam, koji se zasniva na korišćenju kulturne baštine, je jedan od najbrže rastućih industrija u svetu. Povećava se broj ljudi koji su umorni od ležanja na sunčanoj plaži, koji žele da dožive nešto dublje, a što mogu da pronađu u prirodi, posetama dalekim zemljama i njihovom kulturnom nasleđu. Ljudi žele da dožive novo iskustvo u drugom mestu, da budu fizički i duhovno uključeni u prošlost. Jednostavno rečeno, svi želimo da idemo u avanturu u prošlost!

Vojvodina je, demografski posmatrano, konglomerat različitih naroda i etničkih grupa i kao takvu je i odlikuje bogatstvo različitih kultura. Mozaik ovdašnje kulturne baštine je nešto što jedino Vojvodina može da ponudi na turističkom tržištu Evrope, jer nigde na starom kontinentu ne postoji tolika etnička šarolikost. Naša kulturna baština nije samo prošlost i sećanje, ona je još živa i aktivna.

dr Tatjana Pivac

1

2

3

1-3. Carska palata, Sremska Mitrovica

Vojvodinu stolicima osvajahu i naseljavahu: Sarmati, Skiti, Langobardi, Hazari, Iliri, Kelti, Rimljani, Huni, Avari, Vizantinci, Sloveni, Franci, Turci, Ahajci, Španci, Ugari, Goti, Krstaši... Unazad 50 hiljada godina i najpokretnije populacije u vojvođanskim ravninama nalazile su svoj mir, a potom i grob.

Zato je panonska nizija ogromna nekropola iščezlih naroda i zaboravljenih kultura. Do sada je, na vojvođanskom tlu, evidentirano preko dve hiljade praistorijskih arheoloških nalazišta, preko pet stotina lokaliteta iz perioda antike a više od dve stotine nalazišta što datiraju iz srednjeg veka.

Najznačajniji arheološki lokaliteti su: pre svih, Sirmijum, zatim Starčevo kod Pančeva, Gomolava kod Hrtkovaca, Židovar kod Vršca, Dupljaja kod Bele Crkve, Donja Branjevina kod Odžaka i druga.

Najznačajniji predmeti sa arheoloških lokaliteta, nakon iskopavanja i obrade, svoje mesto nalaze u nekom od brojnih muzeja po gradovima Vojvodine, gde im se zainteresovani turisti mogu diviti.

Sirmijum (1-4 vek n.e.)

Grad Sirmijum, na mestu gde se danas nalazi Sremska Mitrovica, bio je jedna od prestonica rimskog carstva i spadao je u najveće metropole svog vremena. Naseobina na tom mestu datira još iz doba Kelta, a tragovi naseljavanja od pre 7.000 godina. Najsnažnija urbana ekspanzija počela je od kraja III veka i delimično obuhvatila V vek. Poznati rimski pisac iz IV veka Marcellin naziva ga slavnom i mnogoljudnom majkom gradova. Sve navedeno učinilo je da Sremska Mitrovica postane jedan od najvećih arheoloških centara u regionu.

Pored Carske palate sa rimskim cirkusom, otkrivene su i druge monumentalne javne građevine kao što su tzv. "Licinijeve terme", žitnica (horreum), trgovačke i zanatske četvrti. Pronađene su luksuzne gradske vile, ali i višespratne stambene zgrade u kojima je živelo siromašnije stanovništvo.

4

5

6

4-6. Carska palata, Sremska Mitrovica

Grad su štitili moćni bedemi, a snabdevaao se vodom preko akvadukta sa izvora fruškogorskih potoka. Ulice, popločane kamenom, već su imale i kanalizaciju. U gradu je radio veliki broj zanatskih radnji specijalizovanih za i radu predmeta od plemenitih metala, stakla, keramike, opeke, a aktivna je bila i kovnica novca. Sirmijum je bio jedno od sedišta ranog hrišćanstva o čemu svedoče ostaci hrišćanske bazilike u centru grada.

Na ostacima zanatske četvrti iz rimskog doba, današnji Žitni trg, svake godine tokom juna meseca, održava se festival besedništva, u spomen na antičku slavu ovog grada. Građevinski kompleks palata-cirkus je jedan od najvažnijih arheoloških nalazišta Sremske Mitrovice. Podignut je, uz reku Savu, krajem III ili početkom IV veka. Lokalitet je otkriven prilikom pripreme terena za izgradnju stambene zgrade. Carske palate u rimsko doba su imale oficijelni deo za obavljanje carskih dužnosti, a takođe i rezidencijalni deo za stanovanje cara i njegove porodice.

Cirkusi podignuti uz palate služili su za ceremonijalno pokazivanje vladara svom narodu. U njima su se odvijale trke kolima što je bio najpopularniji sport u antičkom svetu. O luksuznom unutrašnjem uređenju Palate svedoče fragmenti fresaka, mozaički podovi, arhitektonska dekoracija od raznovrsnog kamena dopremanog sa raznih strana sveta. Ispod prostorija palate otkrivene su instalacije za zagrevanje toplim vazduhom. O čestoj upotrebi palate svedoče brojne prepravke, mozaički podovi u nekoliko nivoa i drugi arheološki nalazi.

DELA SA SPOMENIČKIM I UMETNIČKIM VREDNOSTIMA

Od kraja XVIII do početka XX veka, bogati veleposednici, industrijalci i plemstvo posejali su po Vojvodini oko trideset dvoraca, letnjikovaca i kaštela uglavnom neoklasicističkog stila. Nekolicina je renovirana i prilagođena posetiocima (Fantast, Čelarevo...) U dvorcu u Kulpinu smešten je Poljoprivredni muzej. Na otvaranju kaštela Ečka godine 1820. svirao je, tada čudo od deteta, devetogodišnji Franc List.

Manastir Bođani

Na severu Bačke, desetak kilometara od Bača, prema Vajskoj, idete pravo putem pa dođete do sela Bođani i manastira sa crkvom posvećenoj Vavedenju Presvete Bogorodice. Hram je izgrađen 1478. godine ali je mnogo puta kasnije rušen i obnavljan. Crkvu je oslikao čuveni Hristifor Žefarević, nosilac novina u srpskom slikarstvu. U periodu nakon velike seobe Srba, Bođani su bili sedište episkopa. Početkom XVIII veka tu je radila i bogoslovska škola. Sastavni deo manastirskog kompleksa je i veliki, uređeni park. U okviru konaka, stoji mala kapela sa izvorom na kome se, po predanju, ktitor ovog manastira, bogati trgovac Bogdan, umio i iscelio bolesne oči. Iz zahvalnosti, a uz dozvolu ugarskog kralja Korvina, na mestu brvnare podigao je ovaj muški manastir, aktivan i danas.

Manastir Mesić

Mesić je ženski pravoslavni manastir u banatskoj eparhiji i, svakako jedan od najznačajnijih manastira jugoistočnog Banata. Osnovao ga je, najverovatnije, poslednji iz loze Brankovića, krajem XV veka, u vreme velikih migracija srpskog naroda u ove krajeve. Manastir je bio rezidencija vršačkih episkopa u vreme odmah nakon velike seobe. Rušen je u nekoliko navrata od strane Turaka ali i ubrzo obnavljan.

U zemljotresu 1892. godine najviše je stradala manastirska crkva. Kao i većina crkava u Vojvodini, i ova je pretrpela intervenciju u vidu dodavanja baroknih zvonika. Manastir u svojoj riznici čuva više vrednih rukopisnih i štampanih knjiga, kao i radove znamenitih slikara Jovana Popovića iz Opova, Johana Tobiasa Kaerglinga, Arsenija Petrovića, Pavela Đurkovića i drugih.

Manastir Kovilj

Predanje nam govori da je manastir Kovilj osnovan u XIII veku, od strane svetog Save, lično. Na ovom mestu su se, navodno, izmirili ugarski i srpski kralj. Na mestu izmirenja dva naroda podignuta je bogomolja, iz koje se, kada su došli monasi manastira Žiče, razvio manastir. Tako da koviljski manastir možemo posmatrati i kao simbol pomirenja i kao apel za mir svim ljudima. Sa svojih tridesetak monaha, Kovilj jeste jedan od najbrojnijih muških manastira čitave Srpske pravoslavne crkve. I nisu svi monasi domaći. Jedan je Novozelanzanin, drugi Bugarin, treći Slovak... Manastirsko imanje od oko 50 hektara bilo je znatno veće u doba Marije Terezije. Koviljski monasi, uz molitve, obrađuju zemlju, slikaju ikone, prave sveće i pevaju u, nagradama ovenčanom, manastirskom horu koji neguje tradicionalno vizantijsko pojanje. Med od belog bosiljka, voćne rakije, konjak i liker od oraha samo su neki od uspešnih brendova manastira Kovilj. Tu je svoje utočište našao i veći broj, naročito, mladih ljudi, od kojih su mnogi, u prošlosti, znali da posrnu u alkohol, drogu i delikvenciju.

Franjevački samostan u Baču

Kod grada Bač, nedaleko od Bačke tvrđave, stoji samostan izgrađen u kasno romaničkom i ranogotičkom stilu. Osnovao ga je mitski viteško-monaški red Templara, u jednoj od pauza između krstaških ratova. Potom se u njega useljavaju kaluđeri franjevci mađarske nacionalnosti. U sukobima kasnijih vekova samostan je više puta paljen i rušen. Turci su mu, čak, toranj pretvorili u džamiju. Arhitektonsko šarenilo samostanskih zgrada potiče od prečestog obnavljanja i doziđivanja.

- 1-3. Manastir Bođani
- 4-5. Manastir Kovilj
- 6-8. Franjevački samostan
- 9. Manastir Mesić

Dvorac porodice Dunđerski u Čelarevu

Na vlastelinskom posedu plemića Bezeredija iznikao je, na prelazu iz XVIII u XIX vek, manji dvorac. Veliki dvorac, je po planovima nepoznatog bečkog arhitekta sagrađen između 1834. i 1837. godine kao klasičan primer reprezentativne spahijske rezidencije. Klasicističke stilske odlike, dekorativni detalji, raspored prostorija, oprema enterijera, upotpunjuju reprezentativnost objekta. U nekim spisima navodi da je zgrada do prodaje veleposjedniku Lazi Dunđerskom 1882. bila oslikana freskama. O lepoti parka, organizovanog po principu engleskih vrtova, naširoko se pričalo po celoj Ugarskoj. Do Prvog svetskog rata bio je stecište uglednih političkih i kulturnih ličnosti toga doba. Dvorac su posećivali Nikola Tesla, Paja Jovanović, Stevan Todorović, Aleksandar Karađorđević a Laza Kostić je u čast Lenki Dunđerskoj, koju je upoznao u ovom dvorcu, napisao najlepšu ljubavnu pesmu srpskog jezika. Posle Drugog svetskog rata u tom zdanju povremeno je boravio i Josip Broz Tito.

Dvorac u Kulpinu

Oba dvorca u parku, i veliki i mali, sagrađeni su za jednu od najznačajnijih srpskih plemićkih porodica u Habzburškoj mo-narhiji - Stratimiroviće. Posle je dvorac prodat Lazaru Dunđerskom, koji je, zajedno sa sinom, znatno doprineo razvoju i modernizaciji poljoprivrede u Kulpinskom kraju. Dvorac je ostao u posedu Dunđerskih sve do nasilne nacionalizacije posle Drugog svetskog rata. U velikom dvorcu se danas nalazi Poljoprivredni muzej, dok su u malom kancelarije kulpinskih udruženja građana.

Dvorac "Kaštel" u Ečkoj

Dvorac u Ečkoj, teritorija opštine Zrenjanin, u graditeljskom smislu jedinstven je objekat na našim prostorima. Popularni Kaštel je, početkom XIX veka, u tzv. engleskom stilu, izgradio veleposjednik Agošton Lazar. Imanje sa dvorcem je 1870. godine otkupio grof Feliks Ornonkur da bi ga, u suton XIX veka, dogradnjom značajno izmenio. U okolini dvorca nalaze se park, crkva, ribnjak i vodotoranj, koji celom kompleksu daju izuzetan ambijentalni i prirodno-ekološki značaj. Dvorac je renoviran i u dobrom stanju, u njemu se nalaze hotel i restoran.

Dvorac „Fantast“ kod Bečeja

Bogdan Dunđerski bio je, bez sumnje, najzanimljivija ličnost svoje porodice. Imao je tri velike strasti žene, konje i vino.

Ostvario je svoj san sagrađivši dvorac iz mašte. Ergela koja je brojala preko hiljadu rasnih konja zauzimala je više od polovine imanja. Odlučivši da na imanju podigne kapelu Sv. Đorđa, poverio je svom prijatelju Urošu Prediću oslikavanje ikonostasa. U kapeli je i sahranjen 1943. godine. Po oslobođenju 1945. godine raskošni nameštaj i umetnine razvučeni su, a u dvorac su puštene ovce. Danas je u dvorcu luksuzni hotel. U prostranom parku nalaze se staze za šetnju i teniski tereni. U kapeli se organizuju krštenja i venčanja. Na imanju se nalazi oko 80 grla u šest konjušnica, a postoji i staza za trening galopera i škola jahanja.

Suvača, Kikinda

Suvača je 1899. godine u delovima donešena i montirana u Kikindi na mestu gde se nalazi i danas. Samo u Kikindi, tokom XIX veka radilo je 17 ovakvih mlinova na konjski pogon. Upregnuti konji su išli u krug i okretali mehanizam koji je mleo žitarice. Sada je ostala samo ova, praktično jedinstvena u Evropi.

- 1-2. Dvorac u Kulpinu
- 3. Dvorac porodice Dundžerski, Čelarevo
- 4-7. Dvorac „Kaštel“, Ečka
- 8-10. Dvorac „Fantast“, Bečej
- 11. Suvača, Kikinda

1

2

3

4

5

Stara gradska jezgra nezaobilazan su deo rituala posete nekom gradu. To su omiljena mesta boravka turista, mesta trgovine, kulture, susreta i zabave ljudi. Na prelasku iz XVIII veka u XIX vek, počinju se polako formirati tipična gradska središta prepoznatljivog vizuelnog identiteta, prvo u baroknom a potom i u klasičnom stilu. Nova vremena donose i nove intervencije na centralnim gradskim prostorima, pa kombinacije staro-novo čine dotične ambijentalne celine kontraverznijim, mada sa turističkog aspekta još poželjnijim.

Manastiri Fruške gore

Jedinstveno sakralno nasleđe Vojvodine čini Fruška gora sa očuvanih 17 pravoslavnih manastira koji su nastajali u periodu od XV do XVIII veka. "Treća ili Severna Sveta Gora", strane Turaka ali i ubrzo obnavljan. "Srpski srednjovekovni Atos", i tako zovu Frušku goru. Ako želite da obiđete sve fruškogorske manastire ni vikend vam, najverovatnije, neće biti dovoljan. Ali vredi pokušati. Za početak manastiri Staro i Novo Hopovo. Novo Hopovo, osnovan početkom XVI veka, izvesno vreme je bio i sedište episkopa. Potom Grgeteg iz XVI veka, svakako jedan od bolje očuvanih srednjovekovnih manastira ovih prostora. Zatim, preko Velike Remete (1534.), sa crkvom posvećenoj Svetom Dimitriju, do manastira Mala Remeta. U pitanju je ženski manastir kojeg turski spisi pominju još 1546. godine. Manastir Jazak je građen sredinom XVIII veka i jedan je od najlepših arhitektonskih spomenika Fruške gore. Obavezna je poseta manastiru Krušedol, najočuvanijem i najpoznatijem manastiru na Fruškoj gori. U ovoj zadužbini poslednjih srpskih despota Brankovića, sahranjeni su kralj Milan Obrenović i patrijarh Arsenije III Čarnojević. Čuveni rakovački rukopisni Srbljak, zbirka službi srpskim svetiteljima, napisan je u manastiru Rakovac, osnovanom krajem XV veka. Manastir Beočin nije mlađi od 1697. godine, a ženski manastir Divša, posvećen je svetom Nikoli. Svetim arhanđelima Mihailu i Gavrilu posvećen je manastir Privina Glava, kraj istoimenog sela, oko pet kilometara od Šida. Crkva manastira Kuveždin, posvećena svetom Savi, nalazi se na jugozapadu planine. Manastir Petkovic, posvećen svetoj Petki, smatra se jednim od najstarijih planinskih manastira, ali nije poznato kada je podignut. Manastir Šišatovac, sa čuvenom bibliotekom, izdigao se na mestu stare crkvice posvećene Svetom Nikoli, polovinom XVI veka. Jedan broj manastira ima konake koji su, u dogovoru sa monasima, na raspolaganju tebi, putniče namerniče.

6

8

9

10

7

11

12

13

14

- 1. Manastir Novo Hopovo
- 2. Manastir Petkovicica
- 3. Manastir Velika Remeta
- 4-5. Manastir Jazak
- 6. Manastir Krušedol
- 7. Manastir Rakovac
- 8-9. Manastir Ravanica Vrdnik
- 10. Manastir Šišatovac
- 11. Manastir Grgeteg
- 12. Manastir Mala Remeta
- 13. Manastir Divša
- 14. Manastir Kuveždin

Petrovaradinska tvrđava

Istorijat gradnje

Petrovaradinska tvrđava - Gibraltar na Dunavu, na desnoj obali Dunava kod Novog Sada, građena je u periodu od 1692. do 1780. godine, u vreme austrijskih vladara Leopolda I, Josifa I, Karla VI, Marije Terezije i Josifa II. Njen idejni tvorac bio je markiz Sebastijan Voban. Za prvu fazu gradnje zaslužan je italijanski grof Alojzije Ferdinando Luidi Marsili (1659-1730), inžinjerski pukovnik austrijske vojske. Prvo je izgrađena osnova sa više naglašenih delova (Gornja tvrđava, Donja tvrđava, Hornverk, Mala tvrđava na ostrvu i Mostobran). Do tridesetih godina XVIII veka završeni su bastioni: Leopoldov, Inocenti, Josif, Ludvig i Terezije, kao i Mostobran na suprotnoj obali Dunava, i malo ostrvsko utvrđenje. Sredinom XVIII veka započela je i poslednja faza izgradnje objekata Tvrđave kada se na Gornjoj tvrđavi zidaju glavne zgrade: Duga kasarna, Jednostavna kasarna, Topovnjača (Arsenal, kasnije nazvan Mamula), potom vodovod, a na bastionu Ludvig i kula sa velikim satom. Od 1768. do 1776. godine građeno je podzemlje tvrđave - lagumi, galerije i hodnici na četiri nivoa. Takođe, u ovom periodu je izgrađen bunar Josifa II, i završen je veliki Ratni rezervni bunar. Sa prekidima, Tvrđavu je gradila brojna radna snaga preko 90 godina.

Istorijat dešavanja na i oko tvrđave

Na mestu današnje tvrđave od davnina su postojala vojna utvrđenja, a istorija ovog lokaliteta duga je više od 200 000 godina. Kelti su tu boravili između III i IV veka stare ere. U rimsko doba, u I veku nove ere, između Petrovaradina i današnje Sremske Kamenice postojalo je utvrđenje. U doba Vizantije na istom mestu postojala je tvrđava Petricon. U VIII veku današnji Petrovaradin je bio u sastavu franačke države, a od IX veka u posedu srednjevekovne ugarske države. Turci zaposedaju tvrđavu 1526. godine. Tokom "Velikog Bečkog rata" 1691. godine, Petrovaradin je ponovo, posle 161 godine, pripao Austrijskoj monarhiji, koja već sledeće godine započinje podizanje novog fortifikacijskog utvrđenja. 1716. godine, izbija novi sukob između Austrije i Turske. Da bi izbegao opkoljavanje Tvrđave, zapovednik austrijske vojske Eugen Savojski prvi napada Turke. Ova bitka, u kojoj su Austrijanci odneli pobjedu, poznata je kao "Varadinski rat". Tokom Prvog svetskog rata Petrovaradinska tvrđava je bila u rukama austrijske vojske, a početkom novembra 1918. godine, stupa u posed vojske Kraljevine Srbije. Početkom Drugog svetskog rata, Petrovaradin ulazi u sastav Nezavisne države Hrvatske.

Petrovaradinska tvrđava bila je tokom rata poprište ratnih operacija protiv fruškogorskih partizana, uglavnom bez uspeha. Petrovaradin je oslobođen 23. oktobra 1944. godine. Na tvrđavi su boravile brojne istorijske ličnosti među kojima car Franja Josif, kralj Aleksandar Karađorđević, Karađorđe Petrović te Josip Broz Tito.

Tvrđava danas

Prošavši gotovo nenarušenu mrežu baroknih uskih uličica, penjete se na Petrovaradinsku tvrđavu, "Gibraltar na Dunavu". Ovo remek-delo vojne arhitekture XVIII veka, opasano bedemima sa kilometarskim podzemnim hodnicima, ujedno je i najveća permanentna umetnička kolonija u našoj zemlji. U pitanju su desetine umetničkih ateljea, uključujući i Atelje 61, umetničku radionicu unikatnih tapiserija. Popularna Đava domaćin je i Muzeju grada Novog Sada, Planetarijumu i jednom od najpoznatijih evropskih muzičkih festivala "Exit". Sa terase pored sata sa obrnutim kazaljka, obližnji Novi Sad se najlepše vidi.

Staro gradsko jezgro Sremskih Karlovaca

Tura po baroknom centru Sremskih Karlovaca predstavlja kulturološki doživljaj prvog reda. Saborna crkva iz 1762., posvećena Svetom Nikoli; Patrijaršijski dvor, najmonumentalnija vojvođanska građevina XIX veka, danas predstavlja sedište Episkopa sremskog; najstarija srpska gimnazija – Karlovačka, osnovana 1791; Česma "Četiri lava" – podignuta 1799. godine, u čast završetka vodovoda; najstarija srpska, Karlovačka bogoslovija, 1749. godina; Palata Stefaneum sagrađena 1903. godine kao đачki internat. Malo dalje, uzbrdo, Kapela mira – sagrađena 1817. godine, na mestu potpisivanja Karlovačkog mira godine 1699. između Hrišćanske alijanse i Turske. U visokim diplomatskim školama lekcija o ovom događaju neizbežna je, jer je baš tada, prvi put u istoriji, upotrebljen okrugli sto, sa nedvosmislenom porukom da svi učesnici pregovora treba da su ravnopravni.

Gradsko jezgro Subotice

Najseverniji vojvođanski multietnički grad. Na samoj kapiji Evropske unije. Grad jedinstvene arhitekture, sagrađen u veličanstvenom stilu secesije. Remek dela arhitekture sa prekretnice XIX u XX vek. Rajhlova palata sa ukrasima od žolnai keramike. Gradska kuća, Gradski muzej, najveća Sinagoga u regionu, Pozorište, Biblioteka, Gimnazija, Franjevačka crkva, Katedrala, fontane, spomenik mitskom caru Jovanu Nenadu... Sve to uz vina sa peska.

Istorijsko jezgro Sombora "Venac"

Sombor. Vojvođanski Zapad. Šmek prohujalih vremena. Građanska tradicija. Slikoviti centar očuvane arhitekture. Glavna ulica. Trg Svetog Trojstva. Gradski muzej. Sunčani sat. Narodno pozorište. Galerija Milana Konjovića. Pravoslavna crkva Svetog Đorđa u barokno-rokoko stilu. Katolička crkva Svetog Trojstva iz 1743. Čitaonica "Laza Kostić". Franjevački samostan iz 18. veka. Raskošna Županija iz 1805. sa najvećim uljem na platnu u našoj zemlji. Vožnja fijakerom. Somborski način života.

1-2. Staro gradsko jezgro Sremskih Karlovaca

3-4. Gradsko jezgro Subotice

5-6. Istorijsko jezgro Sombor „Venac“

7. Staro jezgro Zrenjanina

8-10. Gradsko jezgro Novog Sada

11. Gradsko jezgro Vršca

6

7

8

9

Staro jezgro Zrenjanina

Zrenjanin. Petrograd. Bečkerek. Veliki. Jednom je bio i "Nova Barselona". A jednom je i Bufalo Bil tu bio. Glavni grad Banata. Treći u Vojvodini. Grad mostova. Baš tu su četiri konja debela prešla preko Begeja. Glavni trg. Gradska kuća. Narodni muzej. Pozorište. Spomenik Kralju Petru. Zeleno Zvono. Zgrada suda. Crkve. Grad Novog optimizma.

Gradsko jezgro Novog Sada

Glavni grad. Najveći grad. Najmnogoljudniji grad. Najmultikulturalniji grad. Naslonjen na Dunav. Gradsko jezgro. Pešačka zona. Peške bez greške. U starom gradskom jezgru ne mogu vam promaći Trg Slobode i na njemu Gradska kuća, Katolička crkva imena Marijinog, spomenik Svetozaru Miletiću, Hotel Vojvodina, potom Zmaj Jovina ulica i Zmaj Jovina Gimnazija, Vladičin dvor, Dunavska ulica i Dunavski Park, Muzej Vojvodine... Svaki lokalitet nosi atraktivno ruho i atraktivnu priču. Svaka zgrada jedan roman. Preporuka vašim nogama jesu još i Bela Banovina, Trg Galerija, do zgrade Matice srpske preko kraljice noćnog života - ulice Laze Telečkog, Trifkovićevo trga i Nikolajevske porte. I tako dalje.

Gradsko jezgro Vršca

Granica Vojvodine i Rumunije. Lep vinski grad pod brdom. Šetnja po centru. Rimokatolička katedrala Svetog Gerharda. Pravoslavna crkva. Konkordija. Sterijina kuća. Najstarija apoteka na Balkanu, Apoteka na stepenicama, sa stalnom postavkom slika Paje Jovanovića. Muzej, egipatska zbirka. Dva pištolja. Patrijaršijski dvor. Velelepna hala "Milenijum". Posle toga u vis, do Vršacke kule.

10

11

Gradsko jezgro Kikinde

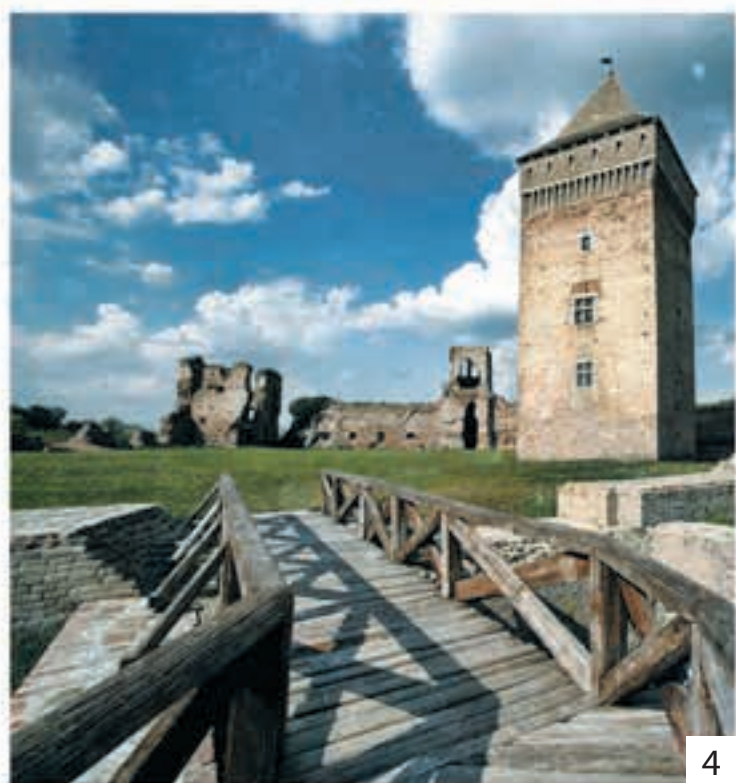
Narodni muzej. Istorijski arhiv. Gradska kuća. Pravoslavna kikindska crkva. Suvača. Spomenik Kikindskom partizanskom odredu. Mamut KIKA u muzeju. U Kikindi preko tri decenije deluje Internacionalni simpozijum skulpture u terakoti. Magična Terra. Više od hiljadu skulptura predstavljaju jedinstvenu zbirku moderne terakotne skulpture u svetu.

Arača, Novi Bečej

Na 14-om kilometru od Novog Bečaja vetru odolevaju ostaci jednog od najznačajnijih spomenika srednjevekovne arhitekture u Vojvodini. Od nekadašnjeg naselja ostale su ruševine romanske crkve, koja je 1968. godine stavljena pod zaštitu države kao spomenik kulture. Podignuta od strane nepoznatog mađarskog feudalca, Arača je proživela burnu istoriju. Krajem srednjeg veka ovde je podignuta i odbrambena tvrđava od koje više nema traga. Godina 1551. Turci su, prilikom osvajanja, Banata spalili Araču. Nakon toga Arača postepeno propada, da bi tek zadnjih godine bile preduzete mere njene zaštite.

Tvrđava i podgrađe u Baču

U gradu Baču, blizu hrvatske granice, nalazi se najstarija srednjevekovna tvrđava u Vojvodini. I najbolje očuvana. Za vreme ugarskih kraljeva, Bač je važno vojno, političko, kulturno i crkveno sedište. Grad tada brani četvorougona kula šestospratnica. Utvrđenje je bilo opkoljeno rovovima ispunjenim vodom iz rečice Mostonge, koji se mogu uočiti i danas. U tvrđavu je vodio pokretni drveni most. Ispod grada se razvilo civilno naselje, podgrađe. Nakon Mohačke bitke vlast preuzimaju Turci. Tvrđava kasnije biva spaljena, razrušena i napuštena. Danas nas njeni ostaci nemo promatraju sa male uzvišice, u čijem podnožju se nalazi presahlo korito reke Mostonge. Ona podseća stanovnike Bača na slavna vremena.

- 1. Gradsko jezgro Kikinde
- 2-3. Arača, Novi Bečej
- 4. Tvrđava, Bač
- 5. Majkin salaš, Palić
- 6. Brkin salaš, Čenej
- 7-8. Etno park „Brvnara“ Bački Jarak

Ej Salaši

Ako je modre talase Panonskog mora zamenilo žuto klasje žita, onda su salaši ostrva u ravnici. Panonske nojeve barke sa autentičnim ljudima, životinjama i biljkama. Simboli pozitivne osame, individualnosti, beskonfliktnog života. Izvorišta zdrave vojvođanske mentalne energije. Zlatno doba salaša je bilo u prošlom veku, negde između dva velika rata. Danas smo svedoci svojevrsne renesanse salaša. Sada su to salaš-restorani i salaš-moteli sa strujom i tekućom vodom, ali i prirodom koju ponovo otkrivamo. Predahnite od urbanog života, otidite na salaš. Ako ne na dan, dva, onda makar na sat, dva.

Etno park "Brvnara", Bački Jarak

Jedinstveni muzej pod otvorenim nebom. Svedoči o narodnom graditeljstvu krajiških Srba – kolonista. Etno-park se sastoji iz glavne zgrade, brvnare, sa stalnom postavkom koja predstavlja društveni i kulturni život ljudi Bosanske Krajine.

Etno park Kupinovo

Donji Srem. Dvadeset kilometara od Beograda. Pokraj Obedske Bare. Selo Kupinovo. Nastalo kao podgrađe srednjovekovnog grada Kupinika. Duh stare ruralne celine. Zaštićena grupacija od devet okućnica. Etno park. Najstarija kuća je s kraja XVIII veka. Ostale kuće su, mahom, XIX vek.

1. Kapela mira, Sremski Karlovci 2. Spomenik Branka Radičevića, Stražilovo 3. Iriški venac

Znameniti ljudi učine da i mesta na kojima borave postanu znamenita. Nekad su u pitanju znameniti pojedinci, a nekad znamenite skupine ljudi, koji se nađu na nekom mestu bez namere da budu znameniti, ali sled događaja učini da i oni i mesto na kome su se našli uđu u istoriju. Nađemo se na nekom mestu, slučajno ili namerno, ni ne znajući da se nalazimo na istorijskom lokalitetu, dok ne ugledamo spomen obeležje koje nas o tome obavestava.

Mesto Karlovačkog mira 1699. godine (Kapela mira)

Podignuta je u blizini mesta gde se odigrao jedan od najznačajnijih događaja novije istorije. Godine 1699. sklopljen je čuveni Karlovački mir između Hrišćanske alijanse (Austrija, Poljska, Venecija i Rusija), s jedne strane, i Turske s druge, uz posredovanje Holandije i Engleske. Tom prilikom je i prvi put u istoriji diplomatije upotrebljen okrugli sto kao simbol da nijedna od pregovaračkih strana nije povlašćena od druge.

Kapela ima po jedna istovetna vrata, sa svake svoje strane, za svakog pregovarača posebno.

Grob Branka Radičevića na Stražilovu

Branko Radičević, liričar, romantičar prvi je počeo da piše pesme na reformisanom srpskom jeziku. Umro je mlad, u tuđini 1853. godine. Na tridesetogodišnjicu smrti prenet je u zemlju i sahranjen na Stražilovu, kraj Sremskih Karlovaca gde se školovao. Kameni blokovi za spomenik doneti su iz raznih krajeva gde su živeli Srbi. Tokom Drugog svetskog rata grob je razoren, a ponovo obnovljen prilikom proslave stogodišnjice njegove poezije.

4

5

6

4-5. Mesto proboja na Sremskom frontu, Adaševci, Šid 6. Memorijalni kompleks Mihajla Pupina, Idvor

Iriški venac

Iriški Venac, u opštini Irig, u blizini gradića Iriga, predstavlja vrh Fruške gore od 441 metra nadmorske visine. Blizina magistralnog puta, benzinske pumpe, uređeno parkiralište i deo za kampovanje čine ovu tačku središnjeg dela planine poznatim izletištem. Na Iriškom vencu se nalazi spomenik "Sloboda", podignut 1951. godine, u znak sećanja na borce Narodnooslobodilačke borbe.

Memorijalni kompleks Mihajla Pupina, Idvor

Naučenjak svetskog glasa Mihajlo Pupin rodio se u malom banatskom selu Idvoru. Tamo se danas nalazi memorijalni kompleks u okviru kojeg se nalazi stara škola i Mihajlova rodna kuća. Možete videti i crkvu u kojoj je Pupin kršten.

Mesto proboja na Sremskom frontu, Adaševci, Šid

Sremski front je probijen tačno na 106-om kilometru autoputa Beograd-Zagreb. Upravo tamo, uz levu obalu reke Bosut, pokraj sela Adaševci, podignuto je veličanstveno spomen obeležje "Sremski front". Maestralna kompozicija vajara Jovana Soldatovića podseća sve generacije na jednu od najtežih odlučujućih bitaka Drugog svetskog rata. U okviru kompleksa rade i muzej i suvenirnica.

FOLKLORNO NASLEĐE

1

3

4

2

5

Dvomilionska. I malo jače. Barem 30 različitih nacionalnih zajednica. Srbi, Mađari, Slovaci, Hrvati, Rumuni, Rusini. Uz njih Muslimani, Crnogorci, Ukrajinci, Bunjevci, Šokci, Nemci, Make-donci, Albanci, Slovenci, Romi... Puno ljudskih sorti. Sto svetova. Mnoštvo u jednome. Kako bi rekao jedan mudrac: Vojvodina nije teritorija, Vojvodina je mentalitet. Područje Vojvodine stolicima absorbuje nove uticaje i nove asimilacije kao posledice velikih migracija. Uprkos burnoj istoriji, promenama vlast i, političkih sistema i matičnih država, Vojvodina uspeva da sačuva svoje prepoznatljivije odlike: multinacionalnost, multikulturalnost i multi-konfesionalnost. Vojvodina je i danas jedna od etnički i verski najheterogenijih evropskih regija. Zbog toga, ova jedina nerazorena višenacionalna sredina na Balkanu, sa pravom nosi epitet Evropa u malom, ili EU u malom, ako smemo reći. Jezici u službenoj upotrebi pokrajinskih organa uprave su: srpski, mađarski, slovački, rumunski, rusinski i hrvatski, što je još jedan jedinstven slučaj za čitavu Evropu. Ukrajinski i romski se uče kroz negovanje jezika i nacionalne kulture, a u opštini Bela Crkva u službenoj upotrebi je i češki jezik.

Etnološka zbirka u Kupusini

Kupusina je naselje u Zapadnobačkom okrugu, na pola puta između Apatina i Sombora. Većinski živalj jeste Mađarski, slede Srbi, pa Hrvati, Šokci. Muzejsko-etnološka zbirka, smeštena u staroj školi, u centru sela, posetiocima približava tradicionalne vrednosti svakodnevnog života Kupusinčana tokom XIX i XX veka. Ekspozate, nameštaj, nošnju i obuću, od kojih su mnogi, u poznatoj „Kupusinskoj plavoj” boji, sakupilo je lokalno stanovništvo.

6

8

9

7

10

Poljoprivredna zbirka u Kulpinu

U sastav kompleksa pod zaštitom države, osim dva dvorca, ulaze i upravna zgrada, tzv. kovačnica, konjušnica, žitni magacin i velelepni park od četiri hektara. Unikatan izložbeni prostor dobijen je rekonstrukcijom žitnog magacina. Delatnost zbirke prezentuju stalne tematske izložbe: Istorijat gajenja hmelja, Istorijat gajenja konoplje, Istorijat gajenja sirka metlaša, Istorijat gajenja pšenice, Duvan i lule, Istorijat govedarstva, Istorijat mlekarstva, Svinjarstvo - juče, danas, sutra, Tradicionalno ovčarstvo u Vojvodini, Alatke i oruđa za oranje.

11

1,3,4,6,8. Narodne nošnje
2. Etnogalerija Duga, Selenča
5. Etno kuća Selenča
7,9,10. Poljoprivredna zbirka Kulpin
11. Dida Hornjakov salaš, Sombor

MANIFESTACIONE VREDNOSTI

Vojvođanski narodi očuvali su svoje crkvene i narodne svetkovine koje su vremenom prerasle u živopisne festivale. Od 1. januara do 31. decembra svake godine u Pokrajini se dogodi preko 1000 manifestacija. U pitanju su razne likovne, književne, muzičke, filmske, dečije, folklorne i slične manifestacije. U novije doba, po posećenosti prednjače tzv. pseudo-kulturne svetkovine posvećene privredi i sportu (slaninijade, kobasicijade, štrudlijade, čobanijade, patlidžanijade, grožđenbali, sportska takmičenja...).

Vojvodina - regija kulturnih leta

Leto asocira na odmor i more, a u Vojvodini prva asocijacija jeste kultura. U gotovo svim gradovima naše pokrajine, tokom jula i avgusta, a u organizaciji lokalnih samouprava, odigravaju se kulturni programi kolažnog tipa. Od svega po malo, za svakog po nešto. Ali kulturno. Hoćemo li u Novu Pazovu, Šid, Rumu, Sremsku Mitrovicu, Vrbas, Sombor...?

Vojvođanske Noći muzeja

Evropski i svetski trend popularizacije noćnog života muzeja odomaćio se i kod nas. Uvek istog dana, uvek u maju, muzeji, galerije i razni drugi, često samo za tu noć opravljeni, izložbeni prostori otvoreni su publici tokom popodnevnih, a naročito noćnih sati. Vojvođanski gradovi, tom prilikom, izlažu svoje bogate izložbene riznice noćnom oku posmatrača. Da li zbog kulture ili samo drugačijeg noćnog života reka ljudi sliva se, tada, u ove institucije kulture. I muzeji su sretni. A noć drugačija.

EXIT festival, Novi Sad

Letnji muzički festival EXIT brzo je izrastao u priznato muzičko dešavanje, kako u regionu, tako i širom Evrope, delimično zahvaljujući živopisnoj tvrđavi iz XVIII veka na uzvišenju iznad Dunava, koja je utočište festivala. EXIT je pokrenula grupa studenata Univerziteta u Novom Sadu, kao pokušaj da mladima Srbije pruže neku vrstu izlaza iz loše situacije koja je krajem prošlog veka vladala u zemlji. Gotovo sva značajna imena muzičke industrije današnjice, kao i preživeli učesnici zlatnog doba te iste industrije iz prošlosti, nastupali su na nekoj od bina EXIT festivala na Petrovaradinskoj tvrđavi.

1-2. Exit festival

3. Zmajeve dečije igre, Novi Sad

4. Novosadske muzičke svečanosti (NOMUS)

5. Vojvođanske noći muzeja

6. Guitar open festival Subotica

3

Cinema city, Novi Sad

Svake godine, tokom sedam letnjih dana, Novi Sad postaje jedan veliki internacionalni bioskop sa bogatim filmskim, muzičkim i akademskim programima na više od 20 lokacija. Festival dodeljuje 20 nagrada za domaći, internacionalni i "low budget" film. Filmski umetnici, teoretičari, kritičari, predstavnici filmskih institucija, tokom akademskog programa otvaraju veoma značajne teme za filmsku umetnost i filmsku industriju.

Novosadske muzičke svečanosti (NOMUS), Novi Sad

Festival Novosadske muzičke svečanosti (NOMUS) nastao je po ideji istaknutog kulturnog poslenika Antona Ebersta 1975. godine. Festival je vrlo brzo izrastao u centralnu gradsku muzičku manifestaciju jer je bila poligon za predstavljanje najuspešnijih jugoslovenskih interpretatora i kompozitora. Osamdesetih godina prošlog veka, loša reorganizacija kulturnog života u Novom Sadu, prvo je ugasila NOMUS na par godina, da bi ga potom preimenovala u "Novosadske muzičke jeseni". Zahvaljujući Muzičkoj omladini Novog Sada, prvobitni naziv vraćen je već 1987. godine. Novi atraktivni sadržaji, prepoznatljiv vizuelni identitet i internacionalizacija festivala rezultirali su većom pozornošću publike i ekspanzijom mladih umetnika.

Sterijino pozorje, Novi Sad

Davne 1956 godine, kada se u svetu rodio rokenrol, kod nas je ustanovljen festival nacionalne drame i pozorišta takmičarskog karaktera nazvan Sterijino Pozorje. Naziv je smišljen u čast velikog srpskog komediografa Jovana Sterije Popovića, jer se tih dana obeležavalo 150 godina od njegovog rođenja i, takođe, 100-ta godina od smrti. U prvom Odboru Sterijinog pozorja bili su, među ostalima, i Ivo Andrić, Veljko Petrović, Mladen Leskovac, Velibor Gligorić, koji su precizno artikulisali programske ciljeve ove svetkovine: unaprediti pozorišnu umetnost i stimulisati razvoj dramske književnosti.

4

5

6

Zmajeve dečije igre, Novi Sad

Zmajeve dečije igre bile su jedan od najznačajnijih festivala za decu i u okviru SFR Jugoslavije. I danas su značajne, samo na nešto manjem prostoru. Festival se svake godine otvara u kući Čika Jove Zmaja u Sremskoj Kamenici, potom se ide na njegov grob. Nakon ovog malog rituala igre mogu da počnu. Prvi festival je održan 1958. godine tad još pod drugim imenom. Organizator je Matica srpska iz Novog Sada. Manifestacija okuplja pisce, ilustratore, kritičare, izdavače, urednike i čitaoce književnosti za decu iz Srbije i šire. Igre imaju i svoj magazin, logičnog naziva "Detinjstvo". Svakog juna, nekoliko dana, čitava glavna novosadska Zmaj Jovina ulica poligon je dečije radosti.

"Guitar open" festival, Subotica

Subotički Guitar open festival, začet 2006. godine, predstavlja profesionalno-stručnu manifestaciju koja svake godine okuplja, pre svega, klasične ali i ostale gitariste i muzičare svih profila. U vreme održavanja festivala na ulicama Subotice mogu se videti đaci osnovnih i srednjih muzičkih škola, studenti muzičkih akademija, njihovi profesori te, napokon, eminentni gosti, vodeći svetski muzičari.

Dužijanica, Subotica

Dužijanica je žetvena svečanost bunjevačkih Hrvata. Njeni koreni dosežu drevna vremena. Danas je to i kulturni projekat u organizaciji HKC "Bunjevačko kolo" iz Subotice i prepoznatljiva manifestacija sa bogatim kulturno-umetničkim programom.

1

Filmski festival Palić

Opština Subotica osnovala je 1992. godine Međunarodni filmski festival Palić. Začet u najgore vreme izrastao je u eminentnu evropsku manifestaciju. Od nekadašnjih nepretencioznih Palićkih filmskih večeri postao je Festival evropskog filma sa članstvom u "Evropskoj koordinaciji filmskih festivala".

Festival amaterskih pozorišta, Kula

Kulski Republički festival amaterskih pozorišta predstavlja takmičenje najboljih amaterskih pozorišta Srbije, izabranim na prethodnim smotrama u Vojvodini, užoj Srbiji i Beogradu. Pobjednik dobija zlatnu, vicepobjednik srebrnu a trećeplasirani bronzanu plaketu. Dodeljuju se i nagrade za glumačka ostvarenja.

Višnjicevi dani, Višnjicevo

Više od tri decenije, tokom nekoliko dana meseca oktobra u selu Višnjicevo, opština Šid, održavaju se Višnjicevi dani, u čast "srpskog Homera" Filipa Višnjice. U okviru manifestacije, između ostalog, raspisuje se literarni konkurs i deli se Višnjiceva nagrada za: životno delo, za izuzetan doprinos u kulturi i za afirmaciju izuzetnog talenta u književnom, likovnom ili muzičkom stvaralaštvu.

Slovačke narodne svečanosti, Bački Petrovac

Matica slovačka u Srbiji, svake godine, sredinom avgusta, poziva široki auditorijum da isprati smotru slovačkog folklora i sve prateće kulturno zabavne sadržaje. I uvek dođe više hiljada ljudi, svakog dana. Redovno, od 1919 godine.

2

3

Somborski pozorišni maraton

Mudri ljudi somborski, vezani za Narodno pozorište, odlučili su, pre dve decenije, da završetak pozorišne sezone proslavljaju na originalan način. Svetkovina traje tri dana i tri noći, kada se jedna za drugom, igraju predstave somborskog ali i gostujućih pozorišta, pozorišnih trupa i studenata dramskih fakulteta.

Vrščki venac

Otvoreni prostor gradskog trga u Vršcu, više od decenije i po, pozornica je Međunarodnom festivalu folklora "Vrščki venac". U sred leta, Kulturni centar Vršac, organizuje praznik međunarodnog tradicionalnog plesa.

Srem Folk Fest, Sremska Mitrovica

Svake godine, sredinom avgusta, na otvorenoj sceni, u ambijentu iskopina starog rimskog grada, odigrava se međunarodna revija folklornih ansambala. Učesnici pre nastupa defiluju gradskim ulicama, publika ih pozdravlja, a ekipa iz Centra za kulturu Sirmiumart zadovoljna je što je sve ponovo dobro organizovala.

Pančevo – Evropski karnevalski grad

Kao najznačajnija međunarodna karnevalska manifestacija u Srbiji, Pančevački karneval je spoj različitih karnevalskih tradicija i kultura iz celog sveta. Pančevo, koje još od XIX veka gaji karnevalsku tradiciju, nalazi se na karnevalskoj mapi sveta kao član Federacije evropskih karnevalskih gradova (FECC).

USTANOVE KULTURE

Muzeji

Reč muzej potiče od grčke reči muza. Muze helenskog sveta personifikovale su pojedine grane antičkog kulturnog stvaralaštva. Institucija muzeja personifikuje svest o značenju prošlosti. Osnovni smisao ovih svedoka prošlosti leži u otporu prema propadanju. Mnoge vredne stvari propale su tokom burne istorije vojvođanskih prostora, ali nešto od svega toga danas čuvaju respektabilni pokrajinski muzeji.

Muzej Vojvodine, Novi Sad

Spajanjem Vojvođanskog muzeja i Istorijskog muzeja Vojvodine 1992. godine nastao je Muzej Vojvodine. Oblasti koje ova institucija od najvišeg kulturološkog značaja pokriva jesu: arheologija, istorija, istorija umetnosti, etnologija, konzervatorsko-restauratorska radionica, biblioteka, pedagoška služba. Vredi pogledati.

Muzej grada Novog Sada

U Muzeju grada Novog Sada, za preko pola veka postojanja, sakupljeno je više od 60 hiljada predmeta koji svedoče o multinacionalnoj kulturnoj baštini grada i okoline. U skladu sa muzeološkom praksom modernih vremena, stručnjaci iz Muzeja organizuju i drugačije programe, poput filmskih smotri, književnih večeri, kreativnih radionica namenjenih najmlađima i slično. Tako Muzej grada Novog Sada postaje mesto susretanja dobrih ideja, interkulturalnog dijaloga i posebnog kulturološkog doživljaja.

Gradski muzej, Sombor

Svečano otvaranje Muzeja zbililo se 1945. godine. Na otvaranju je govorio književnik Veljko Petrović, a za direktora je postavljen Milan Konjović. Prva izložba bila je kolekcija slika jugoslovenskih autora u vlasništvu Pavla Beljanskog. Vremenom Gradski muzej u Somboru izrastao je u ustanovu koja obavlja delatnost muzejske zaštite za područja opština Apatin, Odžaci, Kula i grada Sombora.

Gradski muzej, Subotica

Gradski muzej u Subotici privlači ne samo postavkom nego i fasadom jer je smešten u jednu od najlepših secesijskih zgrada. Tu je ranije bila štamparija a od skora, preuređena je i koristi se za potrebe muzeja. Izložbe se prikazuju povremeno, likovna galerija je na raspolaganju publike a stalna postavka je u pripremi.

4

6

5

7

1. Filmski festival Palić 2. Somborski pozorišni maraton 3. Pančevački karneval 4. Muzej grada, Novi Sad
5. Gradski muzej, Sombor 6. Gradski muzej, Subotica 7. Narodni muzej, Kikinda

Gradski muzej, Vršac

Otkrivanje veće količine rimskog novca u okolini Vršca, daleke 1882. godine bilo je povod da Gradsko predstavništvo vršačke municipije donese zaključak o osnivanju Muzeja. Danas, Muzej je razmešten u dvema zgradama: Konkordija, u kojoj je u planu stalna muzejska postavka, kao i u zgradi "Apoteka na stepenicama", spomeniku kulture od velikog značaja. U ovoj potonjoj nalaze se stalne postavke "Istorija zdravstvene kulture jugoistočnog Banata", "Sećanje na Paju Jovanovića" i "Građanski život Vršca u drugoj polovini XIX i početkom XX veka". U dvorišnom delu je stalna postavka prirodnjačke zbirke "Fauna vršačkih planina". Zanimljivo je da Gradski muzej u Vršcu poseduje i vrednu egiptološku zbirku jedinstvenu na ovim prostorima.

Narodni muzej, Zrenjanin

Zrenjaninski Narodni muzej je zavičajnog karaktera i pokriva područje srednjeg Banata. Bogato kulturno nasleđe ovog područja iz oblasti prirode, arheologije, etnologije, umetnosti i istorije u sigurnim je rukama.

Narodni muzej Kikinda

Narodni muzej Kikinda, osnovan neposredno posle drugog rata, nalazi se u zgradi nekadašnjeg Magistrata Velikokikindskog dištrikta. Muzej sa svojih šest odeljenja (arheološko, etnološko, istorijsko, prirodnjačko, umetničko i pedagoško) vodi računa o teritorijama opština Kikinda, Čoka i Ada. Od 2006. godine tu se čuvaju originalni ostaci jednog od najbolje očuvanih skeleta mamuta u Evropi.

Muzej Srema

Muzej Srema, osnovan još 1885. godine, je ustanova koja se bavi istraživanjem materijalne kulturne baštine, kako Sremske Mitrovice, tako i čitavog područja Srema. Smešten je u dve zgrade iz XVIII veka, od kojih je jedna, zdanje "Sudbenog stola", ranije bila zgrada vojne uprave.

Muzej naivne umetnosti "Ilijanum", Šid

Početkom sedamdesetih godina prošlog veka naivni slikar Ilija Bašičević Bosilj, inače školski drug Save Šumanovića, kako sam kaže: "Bogat godinama, a siromah zdravljem", donosi odluku da veći deo svojih slika pokloni svojoj matičnoj opštini. On svoju odluku obrazlaže sledećim rečima: "Verujem da će ovaj moj skromni doprinos pomoći mlađima, a možda i onim budućim, da imaju nešto više od onoga što je meni lično mnogo nedostajalo, a to je kultura". Njegova namera ubrzo rezultira osnivanjem Muzeja naivne umetnosti "Ilijanum" u Šidu. U Muzeju se nalazi 317 Ilijinih slika, 21 slika od 13 bivših jugoslovenskih autora i 12 slika od 8 autora iz SAD, Francuske, Holandije, Nemačke i Poljske. Čini se da je danas jagma za Bosiljem, magičnim naivcem, u svetskim razmerama veća no ikad.

Svojim zbirkama mogu se pohvaliti i **Narodni muzej u Pančevu, Gradski muzej u Senti, Gradski muzej u Bečeju i Zavičajni muzej u Rumi.**

Galerije

Galerije baštine umetnička dela, sakupljena od strane institucija, udruženja i, veoma često, posvećenih pojedinaca. Galerijske umetnine prepuštene su strogom sudu javnosti. Neretko su i prodajnog karaktera. Nisu toliko kompleksne kao muzeji, ali mogu da ih premaše i veličinom i značajem.

Galerija Milan Konjović, Sombor

Zbirka Galerije, sa preko hiljadu dela, pruža presek čitavog stvaralačkog veka slavnog slikara. Galerija organizuje brojne izložbe Milana Konjovića u zemlji i inostranstvu. Ako ste je propustili u vašem mestu, ili nemate strpljenja da sačekate da dođe kod vas, dođite u Sombor.

Spomen-zbirka Pavla Beljanskog, Novi Sad

Diplomata i kolekcionar istančanog umetničkog senzibiliteta Pavle Beljanski, potpisao je, 1957. godine, Ugovor o poklonu sa rukovodstvom AP Vojvodine. Ugovorom je tražio izgradnju izložbenog prostora u Novom Sadu, da sam učestvuje u izboru projekta i mesta gradnje, te da prati njen tok. Sve što je tražio dobio je. Sa druge strane, Novosađani su dobili funkcionalnu zgradu na Trgu Galerija popunjenu sa 185 najznačajnijih dela srpske umetnosti dvadesetog veka, sa naglaskom na period između Prvog i Drugog svetskog rata, od ukupno 37 autora.

Galerija Matice srpske, Novi Sad

Galerija Matice srpske proistekla je iz umetničke zbirke Muzeja kojeg je 1847. godine osnovala Matica srpska u Budimpešti. Od svojih početaka Galerija se bavi prikupljanjem, čuvanjem, proučavanjem, izlaganjem i interpretacijom umetničkih dela srpske kulturne baštine. Svojom stalnom postavkom i povremenim izložbama, teži da edukuje publikum o umetnicima, njihovim delima i patronima u našoj sredini.

Galerija slika Sava Šumanović, Šid

Šumanović je najznačajniji srpski slikar prve polovine XX veka. Svoje prve i poslednje dane proveo je u Šidu. Slikareva majka je gradu poklonila 417 sinovljevih slika i kuću iz koje je odveden na streljanje.

1. Gradski muzej, Vršac 2. Narodni muzej, Zrenjanin 3. Muzej, Srema 4. Muzej naivne umetnosti "Ilijanum", Šid
5. Galerija Milan Konjović, Sombor 6. Spomen zbirka Pavla Beljanskog, Novi Sad 7. Galerija Matice srpske, Novi Sad
8. Galerija slika Sava Šumanović, Šid

Galerija naivne umetnosti u Kovačici

Od osnivanja 1955. godine do danas, Galerija naivne umetnosti u Kovačici zadržala je status sedišta kulture ovog mesta. U njoj se prikupljaju i izlažu dela slikara naivaca slovačke nacionalnosti. Galerija organizuje razne kulturne događaje, među kojima i Kovački oktobar, tradicionalnu smotru kulturnog života Slovaka u Vojvodini.

Moderna galerija "Likovni susret" u Subotici

Moderna galerija "Likovni susret" ima četiri zbirke i to: slikarstvo, grafiku, skulpturu i keramiku. Njen fond broji preko 1200 ekspanata a među autorima su neka od nezaobilaznih imena umetničke scene nekadašnje Jugoslavije. Grad je 1968. godine ustanovi Likovni susret dodelio Palatu Rajhl, najbakovitiju zgradu Subotice. Likovni susret priređuje razne manifestacije, samostalne i kolektivne izložbe savremenih umetnika i programe međunarodne saradnje.

Centar za likovnu i primenjenu umetnost "TERRA", Kikinda

Osnovna delatnost Centra za likovnu i primenjenu umetnost Terra je izlagačka, i ona se realizuje kroz samostalne i grupne izložbe u prostoru galerije Terra u Kikindi, ali i na drugim lokacijama u zemlji i inostranstvu. Osim izložbene delatnosti, Centar Terra može da se pohvali neprekinutom tridesetogodišnjom tradicijom organizovanja vajarskog simpozijuma pod istim nazivom, što je nadaleko jedinstven umetnički događaj ove vrste.

1. Galerija Naivne umetnosti, Kovačica 2. Galerija Likovni susret, Subotica 3. Galerija "TERRA", Kikinda
4-5. Sterijino pozorje 6. Srpsko narodno pozorište, Novi sad

Pozorišta

Pozorište publiku ište. Bez gledalaca pozorišta nisu ništa. Da li Vojvodini pune sale fale? Ili je dovoljno da bar neko gleda iz zadnjeg reda. Bez gledaoca glumac je samac. Dobra predstava je dobar mamac.

4

5

6

Srpsko narodno pozorište

Srpsko narodno pozorište je osnovano 1861. godine u Novom Sadu, u tadašnjoj Carevini Austriji, sa zadatkom da putem dramske književnosti i glumačke umetnosti podiže kulturni nivo Srba i time pruži otpor bečkoj i peštanskoj vlasti. Prvi upravnik bio je Jovan Đorđević. Do Prvog svetskog rata Srpsko narodno pozorište bilo je mezimče među narodnim institucijama. Posle Prvog svetskog rata situacija za rad Pozorišta manje je povoljna jer Vojvodina ulazi u sastav nove države. Posle Drugog svetskog rata dobija status državne ustanove. Od decembra 1944. do decembra 1951. radi pod imenom Vojvođansko narodno pozorište. Ubrzo se u okviru Pozorišta osnivaju i Opera i Balet. SNP je član Evropske teatarske konvencije, jedne od najuglednijih evropskih pozorišnih asocijacija. Srpsko narodno pozorište je uvek bilo jedan od najvažnijih kulturnih institucija u zemlji, a ne treba zaboraviti da je iniciralo i osnivanje drugih kulturnih institucija, kao što su Sterijino pozorje 1956., Akademiju umetnosti 1970. i Pozorišni muzej Vojvodine 1982. godine.

Vojvodina ima dugu i uspešnu tradiciju teatarskog života. Svojom harizmom i rezultatima, osim Srpskog Narodnog Pozorišta, izdvaja se nekoliko teatarskih kuća. U Subotici čak tri: Narodno pozorište, Dečije pozorište, Kosztolányi Dezső Színház. Slede: Narodno pozorište "Toša Jovanović" Zrenjanin, Narodno pozorište Kikinda, Narodno pozorište Sombor, Narodno pozorište "Sterija" Vršac, Pozorište "Dobrica Milutinović" Sremska Mitrovica, Slovačko vojvođansko pozorište Bački Petrovac. I konačno dva novosadska: Pozorište mladih i Újvidéki Színház, popularna Ben Akiba.

TURISTIČKE ORGANIZACIJE U VOJVODINI

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE ADA

+381 (0)24 855 855
www.infoada.org

JP "TURIST" ALIBUNAR

+381 (0)13 641 520
www.turistalibunar.co.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA APATIN

+381 (0)25 772 555
www.apatin.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE BAČ

+381 (0)21 772 222
<http://turizambac.com>

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE BAČKA PALANKA

+381 (0)21 604 1336
www.toobap.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE BAČKA TOPOLA

+381 (0)24 711 020
www.backatopola.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE BAČKI PETROVAC

+381 (0)21 780 478
www.turizambackipetrovac.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE BEČEJ

+381 (0)21 691 0404
www.tobecej.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE BELA CRKVA

+381 (0)13 851 777
www.belacrkvato.org

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE INĐIJA

+381 (0)22 510 970
www.indjija-tourism.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE IRIG

+381 (0)22 461 126, 465 466
www.turorigirig.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE KANJIŽA

+381 (0)24 875 414
www.kanjizatourism.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE KIKINDA

+381 (0)230 26 300
<http://kikinda-turizam.rs>

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE KOVAČICA

+381 (0)13 660 460
www.took.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE KOVIN

+381 (0)13 745 860
www.tookovin.info

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE MALI İDOŠ

+381 (0)63 841 9896
www.tourism-mi.org.rs

SPORTSKO-KULTURNO TURISTIČKI CENTAR "ĐURA JAKŠIĆ", SRPSKA CRNJA

+381 (0)23 812 626

TURISTIČKA ORGANIZACIJA NOVI BEČEJ

+381 (0)23 773 522
www.novibecej.travel

TURISTIČKA ORGANIZACIJA GRADA NOVOG SADA

+381 (0)21 421 811
www.turizamns.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE ODŽACI

+381 (0)25 574 2212
www.turizamodzaci.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA PANČEVA

+381 (0)13 351 366
www.pancevo.info

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE RUMA

+381 (0)22 470 655
www.rumatourism.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE SEČANJ

+381 (0) 63 884 0390

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE SENTA

+381 (0)24 817 818
www.sentainfo.org

TURISTIČKA ORGANIZACIJA GRADA SOMBORA

+381 (0)25 434 350
www.visitsombor.org

CENTAR ZA SPORT I TURIZAM SRBOBRAN

+381 (0)21 731 279
ww.cst.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA GRADA SREMSKA MITROVICA

+381 (0)22 618 275
www.tosmomi.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE SREMSKI KARLOVCI

+381 (0)21 882 127
www.karlovci.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA STARA PAZOVA
+381 (0)22 310 140

TURISTIČKA ORGANIZACIJA GRADA SUBOTICE
+381 (0)24 670 350
www.visitsubotica.rs, www.visitpalic.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE ŠID
+381 (0)22 710 610
www.tourismsid.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE TEMERIN
+381 (0)21 843 888 lokal 109
www.temerintourism.org.rs

JP "TITELSKI BREG", TITEL
+381 (0)21 296 2177
www.titelskibreg.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE VRŠAC
+381 (0)13 832 999
www.to.vrsac.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE ŽABALJ
+381 (0)21 831 688
www.zabalj-tourism.org

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE ŽITIŠTE
+381 (0)23 822 250
www.zitistetourism.org

JP "TURISTIČKI CENTAR GRADA ZRENJANINA"
+381 (0)23 523 160
www.visitzrenjanin.com

OPŠTINA BEOČIN
+381 (0)21 870 260
www.beocin.rs

OPŠTINA NOVI KNEŽEVAC
+381 (0)230 81 604
www.noviknezevac.rs

OPŠTINA PEĆINCI
+381 (0)22 400 740
www.pecinci.org

OPŠTINA PLANDIŠTE
+381 (0)13 861 033
www.plandiste-opstina.rs

OPŠTINA OPOVO
+381 (0)13 681 950
www.opovo.org.rs

Izdavač
Turistička organizacija Vojvodine

Za izdavača
Gvozden Perković

Urednik
Sandra Medić

Tekst
Slavko Matić

Fotografije
Jaroslav Pap, Martin Candir
Arhiva Turističke organizacije Vojvodine
Arhiva turističkih organizacija: Apatina,
Bačkog Petrovca, Bačke Topole, Kovačice, Kikinde
Odžaka, Pančeva, Sombora, Sremske Mitrovice,
Subotice, Vršca; Arhiva Muzeja Vojvodine;
Arhiva Gradskog muzeja Subotice

Dizajn i priprema za štampu
Omnikontrol, Sremska Mitrovica

Štampa
Simbol, Petrovaradin

Tiraž
5.000

Godina izdanja
2013.

CIP - Каталогизacija у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

930.85(497.113)(036)

KULTURNO nasleđe Vojvodine / tekst Slavko Matić ;
fotografije Jaroslav Pap, Martin Candir. - Novi Sad :
Turistička organizacija Vojvodine, 2013 (Petrovaradin :
Simbol). - [32] str. ; fotogr. u bojama ; 30 cm

Tiraž 5.000.

ISBN 978-86-86703-57-6

a) Kulturno nasleđe - Vojvodina - Vodичи
COBISS.SR-ID 279844103

СПОМЕН
ЗБИРКА
ПАВЛА
БЕЉАНСКОГ

Галерија Матнице српске

SPOMEN ZBIRKA

The Pavle
Beljanski
Memorial
Collection

Pavla

Beljanskog

Трг галерија 1, 21000 Нови Сад
Тел: (+381) 21 48 99 000
Факс: (+381) 21 48 99 023
info@galerijamaticesrpske.rs
www.galerijamaticesrpske.rs

Трг галерија 2, 21000 Нови Сад
Тел: (+381) 21 472 99 66
Факс: (+381) 21 528 185
kontakt@pavle-beljanski.museum
www.pavle-beljanski.museum

Turistička organizacija Vojvodine

Bulevar Mihajla Pupina 6/IV - 21000 Novi Sad - Srbija
Tel.: +381 (0)21 452 910, +381 (0)21 472 05 08, Fax: +381 (0)21 420 758
office@vojvodinaonline.com | www.vojvodinaonline.com